

КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ

М.П. Мізерна

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні протягом останніх років, призвели до збільшення попиту на перекладацьку професію. Зростаючий обсяг і зміна вимог до перекладу зумовили звернення до проблеми підготовки висококваліфікованих перекладачів. Переклад являє собою складний процес, який передбачає володіння певною сумою знань, умінь і навичок і вимагає особливої підготовки. Це ставить професійну освіту перед необхідністю розробки раціональних технологій навчання іноземної мови з опорою на сучасні багатофункціональні цифрові і комунікаційні засоби.

Письмовий переклад розглядається як «самостійний складний вид мовленнєвої діяльності» [1, с. 50]. «Переклад являє собою спочатку читання, тобто рецептивний вид мовленнєвої діяльності, а потім письмо, тобто продуктивний вид мовленнєвої діяльності» [1, с. 52].

Виходячи з аналізу психологічної природи письмового перекладу як форми діяльності та як виду мовленнєвої діяльності, І. І. Данилова звертає увагу на те, що письмовий переклад характеризується всіма компонентами психологічного змісту: предметом, продуктом, результатом, засобами і способами реалізації [1]. Предметом перекладу є думка, продуктом письмового перекладу є, з одного боку, мовленнєве повідомлення, та, з іншого боку, умовивід. В якості результату письмового перекладу як складного виду мовленнєвої діяльності виділяють реакцію читача або слухача, а також розуміння або нерозуміння мовленнєвого повідомлення, що міститься в тексті перекладу.

З точки зору когнітивної психології перекладацька діяльність розглядається як результат критичного і творчого мислення. «Процес перекладу включає в себе 3 етапи: попередній перекладацький аналіз тексту, власне переклад і редагування» [2, с. 47]. Перший етап, на думку автора, ґрунтується на психологічних механізмах критичного мислення, другий – на механізмах творчого мислення, а третій – знову на механізмах критичного мислення. Таким чином, навчання перекладу у ЗВО має ґрунтуватися, перш за все, на розвитку у студентів творчого і критичного мислення.

За результатами аналізу перекладацьких форумів і бесід з роботодавцями в перекладацькому бізнесі виокремлюють такі окремі проблеми навчання науково-технічного перекладу:

- 1) слабе володіння студентами рідною мовою в сфері науково-технічної комунікації;
- 2) невміння орієнтуватися в запропонованій предметній області;
- 3) слабе володіння стилістичними особливостями викладення науково-технічною українською мовою;
- 4) відсутність навичок роботи із засобами автоматизації процесу перекладу [4].

Для вирішення проблеми відсутності у студентів навичок роботи із засобами автоматизації перекладу можна знайти оптимальні підходи серед інновацій. Перш за все, до таких інновацій слід віднести різні комп'ютерні засоби автоматизації перекладу. Виділяють два великі класи таких технологій. До першого класу відносяться так звані програми автоматизованого або машинного перекладу, МТ (Machine Translation). Другий клас представлений системами САТ (Computer-assisted / aided translation), які,

на відміну від засобів першого класу, спрямовані не на повне заміщення праці людини-перекладача, а на полегшення його праці лише в деяких його аспектах. До таких систем можна віднести програми Trados, OmegaT, DejaVU, WordFast та інші. Принцип дії таких програм наступний: тексти оригіналів та їх перекладів заносяться в базу даних. Самі тексти поділяються на сегменти, спів мірні найчастіше реченням. Якщо в процесі перекладу користувачеві зустрічаються сегменти тексту, які він раніше перекладав, то програма автоматично пропонує вже наявний в базі даних варіант перекладу [3, с. 246].

На нашу думку, введення в програму підготовки перекладачів спеціального курсу з навчання комп'ютерним навичкам дасть змогу вирішити наступні завдання:

1) сформувати і розвинути у студентів знання, вміння і навички по роботі з програмами автоматизованого перекладу, а також з системами САТ (термінологічними базами, перекладацькими редакторами і так далі);

2) сформувати і розвинути вміння і навички працювати з документами різних форматів;

3) сформувати і розвинути у студентів вміння і навички оформлення тексту на комп'ютері;

4) розвивати вміння і навички пошуку необхідної інформації в Інтернеті.

Поряд з різноманітними комп'ютерними технологіями, в процес навчання письмового перекладу активно впроваджується Інтернет, який охопив практично всі сфери життєдіяльності сучасної людини. Однак не можна забувати про те, що Інтернет - лише допоміжний технічний засіб навчання, і «для досягнення оптимальних результатів необхідно грамотно інтегрувати його використання в процес навчання» [5, с. 97]. Тим більше, коли мова йде про навчання такого складного виду мовленнєвої діяльності як письмовий переклад. Велика кількість електронних словників, доступних завдяки мережі Інтернет, різні навчальні програми – все це, безумовно, є підмогою в навчанні перекладу, але тільки за умови, що широкі можливості Інтернету будуть грамотно використовуватися студентами в процесі навчання. Багато випадків, коли Інтернет не допомагає, а навпаки, перешкоджає успішному процесу навчання. Наприклад, неправильний вибір варіанту перекладу словосполучення або фрази за допомогою електронного перекладача може привести до буквалізму в перекладі або ж, навпаки, до вільного перекладу.

Таким чином, розглянуті нами інновації в навчанні письмового перекладу науково-технічних текстів здатні вирішити багато з виділених нами проблем методики навчання перекладу в ЗВО. Однак слід зазначити, що розглянуті підходи та методи навчання перекладу знаходяться ще на початковій стадії свого розвитку, тому їх методичний потенціал повністю не досліджений, а значить, здатний до розширення.

Список використаної літератури:

1. Данилова И. И. Обучение письменному переводу как сложному виду речевой деятельности [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: <http://izv-tn.tti.sfedu.ru/?p=5126>

2. Каширина Н. А. Критическое и творческое мышление как основа обучения письменному переводу [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: <https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=430023>

3. Кутузов А. Б. Компьютерные технологии в формировании профессиональной компетенции переводчика [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: tc.utmn.ru/files/kutuzov_it.pdf

4. Новые технологии в переводе. Дискуссия (апрель 8, 2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: <http://scipeople.ru/group/4366/topic/5993/>

5. Мельникова Е. В. К вопросу о применении новых информационных технологий в процессе изучения иноязычной культуры [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: <https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=967844>

Науковий керівник: викладач О.С. Пінковська